

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Quod istæ præceptiones de amplificatione minus accuratè traditæ
videantur, & de Caßij Longini sententia. Capvt VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Sextus locus est, cum ostendimus ex consulto factum, & dicemus voluntario facinori nullam esse excusationem, sed imprudentia iustam deprecationem paratam.

Vt, (Diadema ostendis, gemitus toto fore, unde diadema, non enim abiectum sustuleras, sed attuleras domo meditatam, & cogitatum scelus,) &c.

Philipp. 11. Septimus locus est, quo ostendimus tertium facinus, crudele, nefarium, tyrannicum esse: quod genus iniuriae mulierum, aut earum rerum aliquid, quarum rerum causa bella suscipiuntur, & cum hostibus de vita dimicatur. Talia sunt illa, (Ecce tibi geminum in seclere par, inusitatum, inauditum, ferum, barbarum.)

Octavus locus est, quo ostendimus, non vulgare, sed singulare esse maleficium spurcum, nefarium, inusitatum, quod maturius, & atrocius vindicandum sit.

Vt, (Expectate facinus, quam vultis improbum, vincam tamen expectationem omnium.)

Nonus locus constat ex peccatorum comparatione, quasi cum dicemus maius esse maleficium stuprare ingenuam, quam sacrum laedere, quod propter egestatem alterum, alterum propter intemperantem superbiam fiat. Sic per comparationem augetur Antonij crudelitas. (L. Cinna crudelis, C. Marius in iracundia perseverans. L. Sylla vehemens: neque vllius horum in vlciscendo acerbitas progressa vltra mortem est, ecce tibi, &c.)

Decimus locus est, per quem omnia, quae in negotio gerendo acta sunt, quaque rem consequi solent, exponemus acriter, & criminose, & diligenter, vt agit res, & geri negotium videatur rerum consequentium enumeratione, & ita exaggeratur mors Trebonij Philippica vnde decima.

Quod ista praeceptiones de amplificatione minus accurate tradita videantur, & de Casij Longini sententia.

CAPVT VIII.

ET illae quidem praeceptiones, si prima forte spectentur, locupletissimam habere videntur segetem amplificationis, non tamen vim eius omnem, rationemque comple-

xa sunt. Primum enim illi auctores, quasi iudicium subfellia, & latrones, & parricidas, aut huiusmodi crimina semper cogitarent, nihil de ceterarum rerum amplificatione dixerunt. Deinde ipsam ferme amplificationis animam, quae in grauibus figuris sententiae consistit, omisere. Terrio ista quoque locorum allata diuisio verbosior est, quam limatio. Quid enim sibi voluit tertius locus, & quartus, nisi rem ostendunt amplificandam ab euentu, quod cum vno argumento contineatur, parum commodè in duos locos discerpitur, atque diuisus est. Septimus quoque, & octavus locus omnino concurrunt, & verbis duntaxat discriminantur, quanquam etiam in vtroque dixit, crimen ostendi nefarium, quod fit, vt magis ταυτολογία faciat, quam noui aliquid insinuet. Itaque (si haec Ciceronis sunt) crediderim eum magis ex Graecorum commentarijs, quam ex suo ingenio, iudicioque scripsisse.

Acutius certe Dionysius Longinus cum de forma, & methodo amplificationis, in qua huius praeceptionis ἀμιγν. & vigor totus consistit, aliquid diceret, noluit rem certis definire limitibus, sed amplificationis formas dixit esse sexcentas, hoc est prope innumerabiles, sic autem ille.

Ἔτερα ἐτέροις ἐπιπροσκόλλημα μέγιστα συνεχῶς ἐπιείσονται, κατὰ ἐπίθεσιν, εἴτε διὰ τοπῆγορίαν εἴτε δεινώσιν, ἢ πραγμάτων ἢ κατὰ σκευῶν ἐπιρρώσιν, εἴτ' ἐπικρονομιαν ἐργων ἢ παθῶν, μυρία γὰρ εἶδός τῶ ἀντήσεων γίνονται. Aliæ alijs, inquit, conglobatae magnitudines continenter gradatione quadam ingeruntur. Siue per locorum tractationem, siue per exaggerationem, siue per rerum, & probationum corroboracionem, siue per dispensacionem actionum, & affectuum, ad summum addit, *infinite enim forma sunt amplificationum.* Quae sane dum expenduntur obscura sunt. Nam διωνυσίου quam affert species est potius, quam modus amplificationis, & τοπῆγορία in κατὰ σκευῶν ἐπιρρώσιν facile incidit. Quid igitur ex ea diuisione colligemus? cum nec Longinus hanc certam esse voluerit, sed cum aliquas enumerasset amplificationis formas, statim subiecit esse sexcentas. Sunt quidem permultae, si sigillatim omnes spectentur, sed tamē existimo totam amplificationis rationē ad duo capita posse referri, ad *locos*.

Dd

locos

locos, & figuras; Et hoc attingit cum dixit fieri amplificationem per *τοπηγορια* & *δενωσι*, per *τοπηγορια* nihil aliud voluit, quam variam locorum omnium tractationem, per *δενωσι* exaggerationem, quae fit per exclamationes, & caetera figurarum instrumenta. Praeter has rationes etiam, si qui diu expendat, & nodum quaerat in scirpo, nihil inueniet. Loci porro cum afferuntur, non sunt nudi, & simplices producendi, sed vario inter sese nexu conglorandi, quo plus roboris habeant. Ut qui funes torquent, quo robustiores faciant, de industria duplices, triplicesque componunt: Ita locorum frequentatio multum affert rebus vigoris, & ponderis. Succedunt deinde figurae, sententiae, excelsae, graues, incensae, & quod multum iuuat ad grauitatem, aptis verbis in-textae, ita magifica procurret amplificatio.

Exemplum & methodus amplificandi.

Ut si atrox quoddam facinus, qualis est iniuria augustissimo sacramento illata, esset exaggerandum, post *ὡραγωγὴν* per aliquod *παιδός*, aut quidpiam simile, dices, quo nomine appellem hoc facinus nescio, multa deinde inquires atrocita nomina, quae magnitudine huius sceleris victa esse ostendes, mox in torquibus oratoriam definitionem per synonymiam, & vocabis *postremum sacrilegiorum omnium, impietatem caelo, & tertius, inferis penes ipsi erubeiscendam.*

Eodem vestigio rem expones, si modo aures ferant, & sermo patiat. (Quaedam enim adeo scelerata sunt, ut honeste commemorari non possint) Verres te deinde ad singula adiuncta. Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando, in quibus vberem amplificationis segetem inuenias. Causas etiam inuestigabis tam prodigiola malitia, depinges volitantes sceleratissimorum demonum cateruas, qui Fanaticos Lycantrophos in sanctissimas religiones ardentibus furiam raris instigent.

Adiuncta multum ad amplificandam conferunt.

Ex eo conuertes stylum ad *ὀργισι*, quareos, cui istud sacrilegium comparare possis, facies superiorum scelerum enumerationes, arcesses ex historijs deplorata tempora, cruda facta, res funestas, nihil simile reperire te fatebere. Pij si cum hac impietate conferantur, videbuntur Ariani, misericordes Turcae, religiosi Brasilienses. Ad summum erumpent grandes figurae, modo *ἐπιπλάσας* in sceleratos, ad quorum supplicia terra, & maria, & bruta animantes euocabuntur, modo conuertetur sermo ad *angelos pacis amare flentis,*

modo ad B. Virginem, modo ad Christum ipsum, & supremum rerum omnium Patrem. Omnia iura diuina, & humana, leges omnes, & consuetudines, senes, pueri, mulieres, infanti, pecudes ipsa vltionem a Deo flagitabunt. Hinc affectus, hinc concitationes, hinc tonitrua, & fulgura.

Is est igitur in rebus grauibz amplificandi modus, qui grandem eloquentiam, & vehementes affectus, & latera, & spiritum, si quisquam alius desiderat. Prouidendum est autem, vt amplificatio, quod dixit Longinus per *ἰσθμισι* fiat, & sensim quasi per scalarum gradus ad maiora procedat. Nam qui post grauiam quaedam enarrata minuta profert, Mandabuli in morem degenerant. Deinde non nimis etiam amplificationis situm producendum, ne aut rumpatur, aut supra modum tenuetur, & simile sit corporibus, quae licet aspectu integra, heruistamen parum sumantur.

Caeterum haec duo amplificationis capita in *τοπηγορια*, & *δενωσι*, constituta siue in locis & figuris, non satis vidit Erasmus in libro de copia verborum: Nam diuisio formarum amplificationis, quam affert, certe in eo claudicat, quod putat duas esse & distinctas amplificationis formas, rem per adiuncta, & circumstantias dilatare, quae vnam in rem incidunt. Deinde ipsam amplificationem facit speciem dilatationis, cum sit genus. Caetero qui tyronibus ea quae iradit, non sunt inutilia, in quorum gratiam hic iuuat aliqua ascribere.

De amplificationis duodecim modis crebro usurpatis.

CAPVT IX.

Primus amplificandi modus per enumerationem partium.

Et cum sententia breuiter comprehensa, & quasi conuoluta explicatur, vt si dicas quendam rem luxu perdidisse, parum est. Ad dilarandum, varias possessionum formas, & dispares perdendi rationes enumerabis, sic Lucianus in Harmonide, cum summum dicere potuisset *τὴν αὐλητικὴν ἐμμελιαν κα*, explicatis partibus distendit, *Εδιδάξα με ἡὸν ἀρμύραδα τὸν αὐλον ἐς τὰ ἀκριβῆς, καὶ ἐμπνῆν ἐς τὰ γλωσσίδα*

